

Zwanezang van een dwarse nazi-kenner

'Ich nicht' van Joachim Fest

Boeken - 21 september 2006

(21 september 2006) De onlangs overleden Duitse publicist Joachim Fest voltooide vlak voor zijn dood zijn autobiografie 'Ich nicht'. Hierin beschrijft Fest hoe hij als opgroeiende jongen de nazi-dictatuur beleefde. Het boeiende boek biedt inzicht in het leven van een gezin uit de gegoede intellectuele burgerij, dat weigerde zijn humanistische en democratische principes te verkwanselen aan het nazisme.

De eind 1926 geboren Joachim Fest, die jarenlang journalist en mede-uitgever was van de *Frankfurter Allgemeine Zeitung*, vertelt ook het nodige over zichzelf; over zijn vrienden, zijn ontluikende liefde voor literatuur en muziek, zijn belangstelling voor de Italiaanse Renaissance. Hij beschrijft hoe hij in het najaar van 1940 karikaturen van Hitler kraste op hekken en deuren. Ook een schoolbank werd van z'n karikatuur voorzien, wat niet zonder gevolgen bleef, want Joachim werd door een medescholier verraden. Aan de oorlog kon het gezin niet ontkomen. Vader Fest werd in 1944 opgeroepen en naar Oost-Pruisen gestuurd, waar hij in 1945 in Russische krijgsgevangenschap raakte. De oudste zoon streed aan het oostfront, waar hij in de herfst van 1944 overleed aan de gevolgen van een longontsteking. Joachim kwam in 1944 bij de luchtmacht en beleefde het einde van de oorlog aan de Rijn. Daarna volgden bijna twee jaar Amerikaanse krijgsgevangenschap.

Na de oorlog hebben Joachim en zijn jongere broer Winfried geprobeerd hun vader ertoe te brengen zijn memoires te schrijven, maar tevergeefs. "We zwijgen allen", zei hij. "Uit schaamte, angst en beklemming. Ik zwijg ook." Het beschrijven van zijn leven zou hem op een voetstuk plaatsen, en dat wilde hij niet.

Burgerij

De stilistisch schitterende autobiografie lijkt ook een poging de eer van de Duitse intellectuele burgerij te redden. Fest schrijft dat na de nazi-jaren de intellectuele burgerij tot hoofdschuldige werd bestempeld voor het aan de macht komen van Hitler. Deze aanklacht, zo vervolgt hij, 'weerspiegelde alleen maar het ressentiment van verwende kinderen die erop uit waren zich in moreel opzicht te verheffen boven hun ouders en alle intellectuele vorming af te doen als nutteloze

inspanning'.

Als groot kenner van het Derde Rijk moet Fest hebben geweten dat de zaken toch wat anders lagen. Volgens de historicus Hans-Ulrich Wehler in zijn 'Deutsche Gesellschaftsgeschichte 1914-1949' steunden de meeste intellectuelen Hitler. Wehler heeft het over de "schandelijke capitulatie van alle burgerlijke klassen voor de onrechtmatige daden van het Hitler-regime", onder wie ook de intellectuelen.

Vader Fest behoorde tot een kleine minderheid. Dit maakt zijn moedige en integere houding des te bewonderenswaardiger.

- Joachim Fest, 'Ich nicht - Erinnerungen an eine Kindheit und Jugend' Rowohlt, 366 pagina's, € 19,90
ISBN: 3498053051

Jan Luijten is journalist en schreef in het verleden voor *de Volkskrant*.

Dit is een artikel gedownload via duitslandinstituut.nl.

Artikel: <https://duitslandinstituut.nl/artikel/2561/zwanezang-van-een-dwarse-nazi-kenner>